

Juhana Vartiainen esitteli Pamauksessa taloustieteellistä tutkimusta:

Lähde: Karjala-Lehti 26.09.2013

Pakkolähtö paransi pitkän päälle evakkojen toimeentuloa

ESKO NURMI

Karjalaisten evakkotaipaleelta jää kotiseudun menetyksen vastapainoksi sellainenkin tulos, että pakkosiirretyt menestyivät pitkän päälle paremmin kuin Suomen puolelle uutta rajaa jääneet.

Näitä tuloksia toi esiin Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATT:n ylijohtaja Juhana Vartiainen esitelmässään Pamaus-seurassa viime viikolla. Karjalaisten sisukkuudesta ja liikemiesten luovuudesta uusissa oloissa on paljon käsityksiä ja tarinoita. Vartiainen pystyi kuitenkin esittelemään edustavalla otannalla ja hienoin ekonometrisin menetelmin laskettuja tuloksia pakkosiirron vaikutuksista.

Päähavainto tutkimuksessa oli se, että luovutetun alueen maaseudulta lähteneet miehet ansaitsivat 1970-luvun alussa liki viidenneksen enemmän kuin pakkosiirrolta välttynyt vertailukelpoinen ryhmä. Tutkijoiden mukaan ero on todella suuri ja tilastollisesti merkitsevä.

Tutkimuksen ovat tehneet taloustieteilijät Matti Sarvimäki, Roope Uusitalo ja Markus Jäntti. Englanninkielisen raportin otsikko on The Long Term Effects of Forced Migration eli pakkosiirron pitkän ajan vaikutukset.

Tutkimus on herättänyt kansainvälisesti suurta kiinnostusta. Sitä on esitelty monissa maineikkaissa yliopistoissa. Väestötalouden tutkimuksessa kaivataan näet lisää tietoa muuttojen vaikutuksesta, sillä liikkeellä ovat valtavat ihmismäärät. Osa joutuu pakenemaan konflikteja, osa luonnonkatastrofeja, mutta vielä enemmän muutetaan paremman toimeentulon toivossa.

Perustana 50-luvun väestönlaskenta

Karjalaisten muutto on tutkimuskohteena sikäli erikoinen, että koko alue tyhjennettiin väestöstä ja uusi raja vedettiin aika sattumanvaraisesti. Tieteellisesti lähestyttäväksi asian tekee se, että väestötiedot ovat pohjoismaiseen tapaan ainutlaatuisen tarkat. Niiden avulla yksilöiden elämäntahtia pystytään seuraamaan, ja ison otoksen avulla tekemään pitkäjänteisiä yleistyksiä.

Tutkijat ottivat kohteekseen ikäryhmän, joka sodan alla vuonna 1939 oli 14–32-vuotiaista eli tulossa työikään tai työuransa alkutaipaleella. Heitä seurattiin

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen ylijohtaja Juhana Vartiainen (oik.) sai asiantuntevan yleisön evakkoja käsittelevään esitelmäänsä. Pamauksen varapuheenjohtaja, talousneuvos Kalevi Luukkainen oli yksi illan isännistä.

vuoteen 1971 asti, jolloin he olivat siis ehtineet 46–64-vuotiaiksi.

Perustana oli vuoden 1950 väestönlaskenta, johon sisältyi hyvät taustatiedot myös siirtoväestön asemasta 1939. Tutkijoiden otokseen kuului yli 20 000 henkilöä. Se täytti kontrolloidun satunnaisotannan vaatimukset. Useinhan voidaan väittää, että paremman toimeentulon perään lähtevät esimerkiksi ahkerat ja koulutetut. Luovutetulta alueelta oli kaikkien lähde. Siinä oli ero.

Vartiainen mukaan ei ole mitenkään itsestään selvää, että juuriltaan revästy ihminen pääsee leveämpään leipään käsiksi. Evakon vaellus vieraisa on raskasta. Lähdön hinta on kova.

Vartiainen mukaan lähtemään pakotettu voi kuitenkin työmarkkinoilla vapaammin – juurien sitomatta – etsiä parempaa toimeentuloa. Siksi maaseudulta evakkoon lähteneet miehet menestyivät paremmin kuin sijoilleen Itä-Suomeen jäänyt verrokkiryhmä.

On merkille pantavaa, että pakosta käynnistynyt liikkuvuus säilyi: evakot olivat hanakoita muuttamaan ansioiden perässä myöhemminkin.

Maanhankintalaki antoi luovutetun alueen maatalousväestölle mahdollisuudet jatkaa entistä

elinkeinoaan, mutta moni vaihtoi myös teollisuuden ja palvelun ammatteihin. Vartiainen mukaan tämäkin liikkuvuus tuntui pienemmältä muutokselta sen jälkeen, kun ensin oli joutunut jättämään kotiseutunsa.

Maaseudun miehet pärjäivät parhaiten

Tutkimuksessa selvisi, että esimerkiksi koulutus- tai ammattiryhmittäin tarkastellen evakkomiesten taloudellinen menestys on ollut verrokkiryhmää parempaa. Pitävimmäksi päätulokseksi jää kuitenkin se, että Karjalan maaseudun miehet kirivät parhaiten.

Evakkonaiset näyttävät analyysin perusteella kerryttäneen tulojansa samassa tahdissa kuin verrokkisaisarensa ilman pakkomuuttoa. Se, että naiselle ei tullut mitään liikkuvuusbonusta, johtuu ehkä siitä, että perheen muuttoon vaikuttivat ennen muuta miehen ansaintamahdollisuudet; Vartiainen arveli.

Jälkeenpäin katsoen ekonometrikkojen tutkimana Karjalan väestösiirto voisi näyttää jättimäiseltä ihmiskokeelta. Tieteellisesti löydökset ovat harvinaisuudes-

saan arvokkaita, koska oikeasti tällaista ihmiskoetta ei vapaassa markkinataloudessa ja demokratiassa voida tietenkään tietoisesti järjestää.

Paitsi maailman väestöliikkeisiin Vartiainen näki tutkimuksella liittymäkohtia myös Suomen talous- ja yhteiskuntapolitiikan valintoihin. Työvoiman liikkuvuus ja sen tuoma taloudellinen tuottavuus sivuaa aluepolitiikkaa. Kaupunkitutkijat puolestaan ovat osoittaneet, että ihmiset muuttavat tuottavammiksi suurissa keskustoissa. Liikkuvuutta pitäisi Varti-

aisen mielestä lisätä, mutta hän myönsi, että liikkuvuuteen liittyy ei-taloudellisia kustannuksia.

Teollisuuden ja liikkeenharjoittajan Seuran Pamauksen kuukausikokoukseen Karjalatalon isoon saliin oli tullut toistasataa henkeä kuulemaan Vartiasta, joka on erittäin kysytty puhuja talouspolitiikan kysymyksissä.

Evakkoaiheen Vartiainen sanoi tunteneensa hiukan omakohtaisiksi, koska hänen taloustutkija isänsä oli syntynyt Sortavalasta. Äiti on kotoisin Viipurista.

Pamauksen syyskauden avaus keräsi Karjalatalon juhlasalin täyteen.